HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ביצה

ביצה שנולדה ביו"ט בש"א תאכל ובה"א לא תאכל. ופ"ת למאי
לא תנא תוקין ומתירין[א] וכי תימא תוקין מסתם שמסתם
לעולם זה אינו לתמרין לקמן (דף ו.) לפרוש שנולד ביו"ט תוקר והיינו
ביומו ועוד לתמרין (לקמן ג:) מותר אפי' שנגר רבי יהודה תוקר והיינו
דוקא בתותו יום ויש לומר דלמ"ד הוה
תני תוקרין ומתירין דייתי תוקר אתה
שמתירין הכילה היינו לנטלטל לבל
בתכילה לסוכה וכרי לתמרין (לקמן
דף כד.) גבי נכרי אחד שהביא
דגים לפני רבן גמליאל ואמר
מותרים הם אלא שאין רוצוי לקבל
היימנו ומסיק מאי מותרים לנטלטל לבל
בתכילה לסוכה ואם תאמר ב לעיל
הלל לתמרי לא תאכל לבל לנטלטל שרי
והא קי"ל (לקמן ד.) לתף לנטלטל אסור
לבן פירש ר"י דנקטו כי האי ליתנא
דסתם בילה לתכילה קיימא עוד יש
לומר דנקטו לעיל שמאי אתאל
משום דמשמע לכילה ונטלטול לתין
לכילה אלא נלא נטלטול ובית הלל אסרי
לף בטלטול אלא אגב דנקטי ב"ש
תאכל נקטי לישנו לא תאכל:

שאור בבוית. לא שייך הכא
מילי אלא מייתי כאן אלא
מילי גבי יום טוב דבית הלל לאומרים
וב"ש לקולא:

אובלא דאפרת הוא. פירוש
אוכל הנפרד מן האוכל
הוא[ג] להכילה שנולדה נפרדה היא מן
התרגולת ואי נעי שמיט להד[ד] ואכיל
כל שבנוה: **דלמא** בית שמאי
לית להו מוקצה. תימה בתתי'
קאמר בהדיא[ה] דבית שמאי אית להו
מוקצה דקתני (לקמן דף י.) לא יטול
אלא מס כן נועט מבעוד יום ויש
לומר דמוקצה דבעלי חיים חמיר
טפי ומוקצה ביותר ואתם הוא לחית
ליה מוקצה לחזיתא ר"ח לחע"ג לחית
ליה מוקצה אית ליה (שבת דף מה.)
גבי גרוגרת ומוקים לחתקנתי טפי[ו]:

קא סלקא דעתין דאפי' מאן דשרי
מוקצה בנולד אסיר. לחע
מקני אית ליה מאי לחזי ליה לבל נולד
לא הוה ידע מאתמול ותימה דהא
רבי שמעון דשרי במוקצה שרי נולד
לחמרינן בשבת (דף טו.) לחפוך
יהודה אומר אין מסיקין בשבבי כלים
וכ"ש ממיר אע"ג דהוי נולד[ז] וי"ל דלא
מקני מייתי מאי לחזי ליה לבל נולד
לא הוה ידע מאתמול ותימה דהא
רבי שמעון דשרי במוקצה שרי נולד
לחמרינן בשבת (דף טו.) לחפוך
יהודה אומר אין מסיקין בשבבי כלים
וכ"ש ממיר אע"ג דהוי נולד[ז] וי"ל דלא

שנולדה ביום טוב בית שמאי אומרים
תאכל ובית הלל אומרים [א]לא תאכל בית
שמאי אומרים [ב]שאור בבזית וחמץ בככותבת
ובית הלל אומרים [ב]זה וזה בבזית [ג]השוחט
חיה ועוף ביום טוב בית שמאי אומרים
יחפור בדקר ויכסה [ד]ובית הלל אומרים [ב]לא
ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן
מבעוד יום ומודים שאם שחט שיחפור
בדקר ויכסה שאפר כירה מוכן הוא:
גמ' במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת
לאכילה מאי טעמייהו דבית הלל אוכלא
דאפרת הוא אלא בתרנגולת העומדת לגדל
ביצים מאי טעמייהו דבית שמאי מוקצה
היא ומאי קושיא דלמא בית שמאי לית
להו מוקצה קא סלקא דעתין אפילו מאן
דשרי במוקצה בנולד אסר מאי טעמייהו
דבית שמאי אמר רב נחמן לעולם בתרנגולת
העומדת לגדל ביצים [ה]ודאית ליה מוקצה
אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה
נולד בית שמאי בר' שמעון ובית הלל בר'
יהודה ומי אמר רב נחמן הכי והתנן בית שמאי
אומרים [ו]מגביהין מעל השלחן עצמות
וקליפין ובית הלל אומרים מסלק את הטבלא
כולה ומנערה ואמר רב נחמן אנן אין לנו אלא
בית שמאי כרבי יהודה ובית הלל כר"ש אמר
לך רב נחמן גבי שבת [ז]דסתם לן תנא
כרבי שמעון דתנן [ח]מחתכין את הדלועין
לפני הבהמה [ט]ואת הנבלה לפני הכלבים
מוקים לה לבית הלל כרבי שמעון אבל
אבל גבי יום טוב. בגמרא מפרש טעמא: **שאור נכוית.**
משום דהני תלת מילי הוו מקולי בית שמאי ומחומרי בית
הלל גבי יו"ט תנא להו גבי הדדי. ובגמרא[ח] מפרש טעמייהו: **נכלוכבת.**
תמרה: **יחפור בדקר.** פיל"ש בלע"ז: **ומודים שחט שחט וכו'.**
כלמפרש טעמא בגמ'[ט] כשיש לו דקר
נעון מבעוד יום: **שאפר כירה מוכן**
הוא. בגמרא[י] בעי מאי קאמר:
גבי' העומדת לאכילה. שאינה
מוקצה: **אוכלא דאפרת.** אוכל
שנפרד. ומפרש[כ] במנחות מצורי אוכלין
כמלן דמפרתי דמו וכן בשמיטת
מולין (דף עג.): **ליש להו מוקצה.**
דלמלמ כר' שמעון סבירא להו דאמר
בפרק [כירה] (שבת דף מד.) מותר הסמן
שבגר ושבקעקה לסוך[ל] (דברי רבי
יהודה) ור"ש מתיר: **קא סלקא דעתין.**
להכי פרכינן מאי טעמייהו דבית
שמאי דקא סלקא דעתין לפפי' לר'
שמעון דשרי במוקצה בגולד אסיר
לחילו במוקצה סבירא ליה לא מקני
לינים מדעתיה מידי לחזי ליה לבל
נולד לא הוה ידע דנהוי דעתיה
עלויה: **ומי אמר רב נחמן הכי.**
דבית הלל בר' יהודה: **מגביהין.**
בשבת מעל השלחן עצמות שאינן
לחוין לאכילה וקליפי תגוזים ולא
חיישינן למוקלה: **ובית הלל אומרים.**
אין מטלטלין אותן בידים אמוקצה
הן: **אלא מסלק הטבלא.** שיש תורת
כלי עליה ומנערה: **ואמר רב נחמן**
אנו אין לנו. בשיטת מגבה זו לפי
שמוצלפת שיטתה אלא כך שמעתי
מרבותינו דבית שמאי בר' יהודה
ומחמרי ובית הלל בר' שמעון:
מחתכין לדועין. מלוזין לפני הבהמה
ולא לתמרינן טרחת ללאו לורך הוא:
ואת הנבלה לפני הכלבים. ואע"פ
שמנבלה בשבת דבין השמשות לא
היתה עומדת לאכילת כלבים אפילו
הכי שרי לינים לן מוקצה בשבת. הלכך
מגביהין מעל השלחן דמיירי בשבת
מוקים לבית הלל דניתרו בר' שמעון
כי היכי דלא תקשי הלכתא
דלהלכתא דקיימא לן הלכה כסתם
משנה[מ] וקיימא [לן] הלכה כבית
הלל[נ]: **אבל גבי יום טוב.** דלמשכחן
דסתם רבי בר' יהודה:

תנן

דמי דלמי נולד דהכא הוי נולד טפי[ס] שמתחילה לא היה בעולם אבל התם הכלי היה בעולם רק שנשבר וכן משמע נמי בעירובין (דף
מה: ושם) מיא בעיבתא מיבלא בליעי ופריך כל שכן דהוי נולד ומסור ומי פריך ולמלמ הוחל בר' שמעון להד רבי שמעון מתיר
נולד אבל ודאי היינו טעמא דבפרישית דכיון דבליעי לא היו בכלל בעולם ופפי' ר' שמעון מודה דאפי' נולד אסור:

מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין. פ"ה אע"ג דאין לוין לא למאבל אדם ולא למאבל בהמה ולא אידך בסיפא ושער
של אפונין ושער של עדשים מפני שהן לוין למאבל בהמה[ס] לכך נ"ל שהם לוחים למאבל בהמה כגון עצמות רכיס וקליפי
תפוחים[ע] ודבת הלל סברי כיון דלא חזי למאבל אדם לא[פ] **ובית** הלל **אומרים מסלק את הטבלא ומנערה.** תימה
והלא היה בהם לדבר האסור להא לא שכח הוחיל והניחם שם מלעתו[יא] ויש לומר דלפירוש רבינו תם ניחא דפירש במסכת שבת[ע] דלא
הוי בהם לדבר האסור אלא כשלעתו להניחם שם כל היום אי נמי כיון דהוו שם מוכנין הוה ליה בהם לדבר האסור ולדבר המותר ושרי
כדמוכח פרק נוטל (שם דף קמב.) ועוד לתין זה מיתי בכוותא דהא מינו מוקמ היכן יפלו: **דתנן מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת כו'.**
ופ"ת היכי דמי אי בדלועין שהיו מחוברין בין השמשות בהא ולתי מודה ר' שמעון גזרה שמא יעלה ויתלוש וי"ל דמיירי בתלוזין ושלקת
דעתך לאסור לשאוה להו מוכנין לפי שהן קשין והאחוז מרכך מוכח[פ] **ואת** הנבלה כו'. מנו לריכין לפרש שנתנבלה בשבת ומכל
מקום תני להו בהדי הדדי לפע"ג דבדלועין לא הוי טעמא משום מוקצה כמו בנבלה משום דבשמיהם שייך לשון מחתכין:

גליון הש"ס

מתני' ובה"א לא ישחוט. עיין בל"ץ פרק י"ט דשבת דף נח:

לעזי רש"י

פיל"א. יעה.

מוסף רש"י

שאור בבזית. לעניין בל יראה ובל ימלא (יומא עט:). מבבזיתין. בידים מעל השלחן, עצמות. קשין שאינן ראויין לכלב, וקליפין. של תגוזים, לית להו לא"י מוקלה, ובית הלל אומרים מסלק את השבלא. שיש תורת כלי עליה, אבל לא יטלטל הקליפין בידים, כדרבי יהודה (שבת קמג.). אנו אין לנו. אין אנו סומכין על מסנתינו כאותו שיטה שנויה, אלא מוחלפת שיטתה וא"ש בר' יהודה (שם). את הדלועין. שלוזין ומיהו שמתמן לאו למאבל בהמה קיימי אלא לאדם (שם קנו:) ולא תמרינן מוקצין הן לבהמה דמאבל אדם בהן (שם קנה:). ואת הנבלה. שמנבלה היום ואין השמות עומדת לאדם, ופ"ה מתחבין (שם קנו:).

מוסף תוספות

א. דהוי לישנא דתלמודא. תמ"ש. ב. ואם כן. מ"ש. ג. דהוי כחותך פרוסה מכבר אחת. שיטה. ד. [ד]ודאי דעתו שיאכל כל מה שימצא בתוכה. מ"ש. ה. גבי יוני שובך. מ"ש. ו. שמסריחין בינתיים כיון שמתקלקלין כל כך אין דעתו לקחתם עד שיתקנו היטב. תוס' שבת מה. ד"ה אלא כגרוגרות. ז. דמעיקרא כלי והשתא שבר כלי. מ"ש. ח. דמעיקרא מיכסו והשתא מיגלו. שיטה. ט. ואוקימנא לה בגמרא בר"ש, אלמא הא לאו הכי לכר"ע אסור ואפי' לר"ש, דלית ליה תורת כלי. רשב"ם שבת קמג, ד"ה הא דתנן. י. ולכך שרו ב"ש לטלטלם. מ"ש. יא. נעשה השלחן בסיס להם ואסור אפילו טלטול מן הצד. שיטה.

מסורת הש"ס

ע) עיין פ"ד מ"ח, ג) שם ויומא עט:, ג) [לקמן ט:], ד) שבת עג:, ה) שם קמג. [ושם מעבירין שם קנ"ו, ו) ועי' בתוס' לקמן לג:: ד"ה ונפתח וביבמות מב: ד"ה סתם], ז) שבת קנו: [ום"ק], ח) [לקמן ו:], ט) [שם], י) [לקמן מ.], כ) [סתמיס פס. כל"ל], ל) [ולפניט שם ליתא], מ) [לקמן מ:], נ) [עירובין ו:], ס) [ועי' תוס' שבת קמג. ד"ה עלמות], ע) [לף נ. מ"ה אלו],

רבינו חננאל

אתחיל מסכת ביצה בעזרת גדול העיצה.
ביצה שנולדה ביום טוב, בית שמאי אומרים תאכל, ובית הלל אומרים לא תאכל. אוכלא דאיפרת [הוא]. פירוש כגון אוכל שנפרד אבר מאבר. מוקצה. [פירו] כל דבר שאינו מוכן נקרא מוקצה. אוקמה רב נחמן בר יצחק במתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים. וב"ש כר' שמעון דלית ליה מוקצה, וב"ה כר' יהודה דאית ליה מוקצה. ואקשינן ומי אמר רב נחמן ב"ש כר' שמעון וב"ה כר' יהודה, והא איפכא שמעינן ליה דתנן בפרק נוטל אדם את בנו, ב"ה אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין וב"ש מסלק את הטבלא כר. [נ"א: ומנערה. ואמר רב נחמן אנן אין לנו אלא בית שמאי כר' יהודה ובית הלל כר' שמעון] ופרקינן בתר סתמא אזלינן, בשבת דסתם לן תנא כר' שמעון דלית ליה מוקצה, וקי"ל כוותיה דהילכתא כסתמא [נ"א: דהאי סתמא], אוקימנא לב"ה כוותיה, משום דקי"ל הילכתא כסתם [משנה], כי היכי דלא תקשי הילכתא אהילכתא.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ו מהלכות יו"ט סמג לאוין עה טוש"ע ת"ח סי' תקיג סעיף ה:
ב ב מיי' פ"ו מהלכות תמן ומלה הלכה ג טוש"ע ת"ח סי' תמב סעיף ז:
ג ג מיי' פ"ג מהלכות י"ט הל' ו סמג לאוין עה טוש"ע ת"ח סי' תלח סעיף יד:
ד ד מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע ת"ח סי' שח סעיף כז:
ה ה מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יח סמג סה טוש"ע ת"ח סי' שכד סעיף ו:
ו ו מיי' סה טוש"ע סה סעיף ז: